

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 106

(2000-2001)

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

Tilråding fra Finansdepartementet av 15. juni 2001, godkjent i statsråd samme dag.

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet fremmer med dette forslag til lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området. Formålet med lovforslaget er å sikre at norsk lovgivning er i samsvar med EØS-komiteens beslutning nr. 80/99 av 25. juni 1999 om endring av vedlegg VI om trygd til EØS-avtalen. Beslutningen innebærer at rådsdirektiv 98/49/EF om beskyttelse av rettighetene til supplerende pensjoner for arbeidstakere som flytter innenfor Fellesskapet, tas inn i EØS-avtalen. Stortinget ga sin tilslutning til dette 19. desember 2000. Direktivet og de tilsvarende EØS-reglene er et ledd i prosessen med å fjerne hindringer mot fri bevegelse av arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende innenfor EØS-området. Forslaget til norsk gjennomføringslov bygger på et utkast utarbeidet av Kredittilsynet.

Ut fra definisjonen av supplerende pensjonsordninger i EØS-reglene som svarer til Rådsdirektiv 98/49/EF er det lagt til grunn at dette bl.a. omfatter kommunale pensjonsordninger, skattefaviserte private pensjonsordninger, andre private supplerende pensjonsordninger i pensjonskasse eller livselskap og andre private pensjonsordninger som ikke er fondsbaserte. Lovforslaget inneholder en bestemmelse som skal sikre at personer som fratrer en pensjonsordning skal sikres det samme vern for opptjente rettigheter uavhengig av om arbeidstaker forblir i Norge eller flytter til annen stat innen EØS. Bestemmelsen omfatter også andre ytelsesberettigede som ektefelle, registrert partner, samboer og barn. Lovforslaget inneholder videre bestemmelser om rettigheter for arbeidstakere ved midlertidig utestasjonering i andre EØS-stater og for grenseoverskridende utbetalinger. Det er også foreslått en bestemmelse for å sikre at det gis tilstrekkelige opplysninger om pensjonsrettigheter og valgmuligheter når en arbeidstaker flytter til annen EØS-stat.

2 Bakgrunn for lovforslaget

Regjeringen ba i St.prp. nr. 17 (2000-2001) om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 80/99 av 25. juni 1999 om endring i vedlegg VI om trygd til EØS-avtalen. Beslutningen innebærer at rådsdirektiv 98/49/EF om beskyttelse av rettighetene til supplerende pensjoner for arbeidstakere som flytter innenfor Fellesskapet tas inn i EØS-avtalen. Finanskomiteen sluttet seg i Innst.S. nr. 96 (2000-2001) til Regjeringens forslag. Stortinget bifalt enstemmig komiteens innstilling ved sin behandling 19. desember 2000. Fristen for gjennomføring i nasjonalt regelverk er 25. juli 2001.

Innføring av EØS-regler som verner rettighetene til medlemmer av supplerende pensjonsordninger som flytter fra en medlemsstat til en annen er et ledd i en prosess som tar sikte på å redusere hindringer mot fri bevegelse av arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende innenfor EØS-området.

EØS-reglene som svarer til direktivet er gjort gjeldende for pensjonsrettigheter i form av alders-, uføre- og etterlattepensjoner som er opparbeidet i frivillige eller pliktige supplerende pensjonsordninger. I utgangspunktet omfatter dette arbeidsrelaterte pensjonsordninger som er opprettet i samsvar med nasjonal lovgivning og praksis, og har som formål å gi et supplement til eller være en erstatning for lovpålagte pensjonsordninger. For å unngå dobbeltregulering er det gjort unntak for ordninger som hører inn under forordning (EØF) nr. 1408/71. Denne forordningen omfatter trygdeordninger som folketrygden og lovbestemte pensjonsordninger på nærmere angitte vilkår, bl.a. Statens pensjonskasse. Forordningen er gjennomført i norsk rett ved forskrift av 1. desember 2000 nr. 1204. EØS-reglene som tilsvare direktivet skal ikke påvirke medlemsstatenes lovgivning om kollektive tiltak til trygging av yrkesinteresser.

Ut fra definisjonen av supplerende pensjonsordninger i EØS-reglene som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF er det lagt til grunn at dette bl.a. omfatter:

1. Kommunale pensjonsordninger
2. Skattefaviserte private pensjonsordninger
3. Andre private supplerende pensjonsordninger i pensjonskasse eller livsselskap
4. Andre private supplerende pensjonsordninger som ikke er fondsbaserte.

Det er bare pensjonsordninger som faller inn under punkt 2 og til dels punkt 1 som er utførlig regulert i lov eller forskrift. Det er derfor foretatt en nærmere gjennomgang av direktivet med sikte på å klarlegge hvilke lov- og forskriftsbestemmelser som er nødvendige for å gjennomføre direktivet i norsk rett. Departementet ba 16. februar 2001 Kredittilsynet utarbeide utkast til slike bestemmelser. Kredittilsynets utkast ble mottatt i brev av 16. mars 2001. Ettersom EØS-reglene som svarer til direktivet berører både lovregulerte og ikke lovregulerte pensjonsordninger, er det i denne proposisjonen lagt opp til gjennomføring ved å vedta en særlov.

Utkastet ble sendt på høring av departementet i brev 2. april 2001. Høringsfristen var 19. april 2001. Følgende høringsinstanser har hatt merknader til Kredittilsynets utkast:

-De selvstendige kommunale pensjonskasser

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Justis- og politidepartementet
- Sosial- og helsedepartementet

Følgende høringsinstanser har ikke hatt merknader til utkastet:

- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Utenriksdepartementet

Med hensyn til den videre behandling av proposisjonen vises til Stortingets forretningsorden § 33 tredje ledd. Det følger av denne bestemmelsen at lovproposisjoner som ikke er blitt ferdig behandlet av Odelsting og Lagting i den valgperiode der de ble overbrakt i odelstingsmøte, i tilfelle må fremsettes av regjeringen på ny i den nye valgperioden. Det legges til grunn at det er tilstrekkelig at det i en slik ny odelstingsproposisjon kort nevnes hva saken gjelder og at det for øvrig vises til den odelstingsproposisjon som opprinnelig ble fremmet.

3 Formål og virkeområde

3.1 Kredittilsynets utkast

I Kredittilsynets lovutkast § 1 heter det at lovens formål er å inkorporere rådsdirektiv 98/49/EF om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor Fellesskapet.

I utkastet § 2 er det videre angitt hvilke pensjonsordninger lovforslaget må omfatte. Det er foreslått lovfestet at dette gjelder pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon eller lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold og kommunale pensjonsordninger som omfattes av forskrift 22. april 1997 nr. 374 om pensjonsordninger for kommunalt eller fylkeskommunalt ansatte eller forskrift 22. april 1997 nr. 375 om pensjonsordninger for folkevalgte i kommuner eller fylkeskommuner. Videre har tilsynet lagt til grunn at lovutkastet omfatter andre supplerende kollektive pensjonsordninger i pensjonskasse eller livsforsikringsselskap som ikke omfattes av nevnte lover eller forskrifter, avtalebaserte supplerende kollektive pensjonsordninger hvor ytelsene utbetales over foretakets drift, samt pensjonsfond som omfattes av lov om foretakspensjon § 16-2 23. ledd.

Kredittilsynet har foreslått en bestemmelse i utkastet § 2 som fastslår at loven gjøres gjeldende for eventuelle kollektive pensjonsavtaler for selvstendig næringsdrivende. Videre opplyses at Kredittilsynet ikke kan se at det foreligger bestemmelser som strider mot direktivet i regelverket for individuelle pensjonsforsikringer som livrenteforsikring og individuelle pensjonsspareavtaler, jf. §§ 5-41 og 6-47 i utfyllende forskrift til skatteloven av 19. november 1999 nr. 1158 (IPA og livrente).

Det er i lovutkastet § 3 foreslått at de definisjoner som er fastsatt i direktivets artikkel 3 også gjelder ved anvendelse av denne loven.

I lovutkastet § 8 har Kredittilsynet foreslått en bestemmelse som presiserer at denne loven ved eventuell konflikt går foran lov om foretakspensjon, innskuddspensjonsloven, samt forskrifter om kommunale pensjonsordninger gitt med hjemmel i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner §§ 24 nr. 4 og 43 annet ledd.

3.2 Høringsinstansenes merknader

Justisdepartementet og Sosial- og helsedepartementet har gitt enkelte tekniske merknader til lovutkastet §§ 1 og 2.

Vedrørende lovutkastet § 3 foreslår Justisdepartementet at definisjonene framgår direkte av lovteksten.

Justisdepartementet foreslår videre at lovutkastet § 8 utgår, da det følger av § 2 i lov av 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) at bestemmelser i lov som tjener til å oppfylle Norges

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

forpliktelser etter EØS-avtalen, i tilfelle konflikt skal gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold.

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) uttrykker generelt:

«Foretak og konserner som har virksomhet i flere land vil ofte se det som en fordel å kunne ha en felles pensjonsordning for hele virksomheten. FNH erkjenner at det i forhold til slike muligheter neppe kan gjøres noe vesentlig fra eller til fra norsk side i tilknytning til gjennomføringen av rådsdirektiv 98/49. Vi benytter likevel denne anledningen til å gi uttrykk for et ønske om at man fra norsk side bør arbeide for at slike løsninger kan etableres.»

3.3 Departementets vurdering

Departementet foreslår i § 1 en bestemmelse om at lovens formål skal være å ivareta rettighetene i supplerende pensjonsordninger for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området. Dette skal gjelde tilsvarende overfor ektefelle, registrert partner, samboer eller barn, dersom disse har rettigheter i den supplerende pensjonsordningen. Bestemmelsen er i samsvar med EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 1, jf. artikkel 2. Lovforslaget innebærer ikke at arbeidstaker skal ha rett til å flytte premiereserve til forsikringsselskap, bank eller annen institusjon i det EØS-land vedkommende flytter til, jf. omtale i kapittel 6.

Departementet foreslår en bestemmelse om lovens virkeområde i § 2. Loven skal gjelde de typer pensjonsordninger som er angitt i nr. 1-6, når disse ordningene skal gi arbeidstakere eller selvstendig næringsdrivende rett til alderspensjon og eventuell uføre- og etterlattepensjon i tillegg til eller i stedet for tilsvarende ytelser som utbetales gjennom lovfestede trygdeordninger. Denne angivelsen av virkeområdet vil svare til definisjonene av henholdsvis supplerende pensjonsordning og supplerende pensjon i EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 3 bokstav b og a. Pensjonsordningene angitt i nr. 1-6 er ment å være en uttømmende oppregning av hvilke typer supplerende pensjonsordninger en har i henhold til norsk lovgivning og praksis. Angivelsen av ordningene er i samsvar med angivelsen i Kredittilsynets lovutkast § 2 av hvilke pensjonsordninger loven vil omfatte.

I samsvar med Justisdepartementets merknader foreslår departementet å utelate bestemmelsen i utkastet § 8.

Departementet finner ikke at spørsmålet FNH reiser vedrørende grenseoverskridende konsern har noen direkte tilknytning til det aktuelle direktivet, og har ikke gått nærmere inn på denne problemstillingen.

4 Rett til grenseoverskridende utbetalinger

4.1 Kredittilsynets utkast

På bakgrunn av direktivets artikkel 5 har Kredittilsynet foreslått en bestemmelse i lovutkastets § 6 som skal sikre at en person som flytter til en annen stat innen EØS-området skal ha rett til å få utbetalt ytelse fra en supplerende pensjon, med fradrag for skatt og eventuelle transaksjonskostnader, i den stat vedkommende bor. Bestemmelsen gjelder også andre ytelsesberettigede.

Det bakenforliggende kravet i EØS-reglene som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF artikkel 5 er etter Kredittilsynets oppfatning ikke i strid med gjeldende regelverk som regulerer skattefavorede pensjonsordninger og kommunale pensjonsordninger, men kravet er heller ikke nedfelt i disse lover og forskrifter. Videre er direktivbestemmelsens krav også rettet mot uregulerte pensjonsordninger, og dette må derfor etter Kredittilsynets oppfatning lovfestes på generell basis.

4.2 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene har ikke hatt merknader til Kredittilsynets forslag.

4.3 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Kredittilsynets vurdering av at en bestemmelse som svarer til direktivets artikkel 5 bør lovfestes på generell basis. Det heter i artikkel 5 at det ved utbetaling av pensjon skal gjøres fradrag for eventuelle skatter og transaksjonskostnader. Departementet antar at det med fradrag for skatt siktes til kildeskatt på pensjoner, ettersom flere land i EØS-området ilegger slik skatt. Norge ilegger for tiden ikke kildeskatt på pensjoner. Departementet finner det derfor ikke nødvendig å ta inn i lovteksten en bestemmelse om fradrag for skatt. Det foreslås for øvrig bare mindre justeringer i bestemmelsen i forhold til Kredittilsynets utkast. Det vises til lovforslaget § 3.

5 Rettigheter ved midlertidig utestasjonering i andre EØS-stater

5.1 Kredittilsynets utkast

I Kredittilsynets utkast til § 5 heter det at en person som arbeider i annen EØS-stat og som omfattes av en supplerende pensjonsordning, fortsatt skal ha rett til å være medlem i denne ordningen dersom vedkommende er medlem av folketrygden. Videre heter det at en person som arbeider i Norge og som er omfattet av en supplerende pensjonsordning i hjemlandet ikke skal ha plikt til å betale bidrag til supplerende pensjonsordning her i landet, dersom vedkommende ikke er medlem av folketrygden.

Bestemmelsene er en oppfølging av EØS-reglene som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF artikkel 6. Kredittilsynet legger til grunn at bestemmelsen vil gjelde arbeidstakere som er utestasjonert i annen EØS-stat og som etter reglene i avdeling II i forordning (EØF) nr. 1408/71 fortsatt er undergitt trygdelovgivningningen i hjemlandet, jf. forskrift av 1. desember 2000 nr. 1204 om inkorporasjon av trygdeforordningene i EØS-avtalen. Kredittilsynet skriver:

«Forordning 1408 del II fastsetter regler for hvilket lands lovgivning som får anvendelse i tilfelle av lovkonflikt mellom de nasjonale trygde-regler. Hovedregelen er at de personer som er omfattet av forordningen kun er undergitt lovgivningen i én EØS-stat. Utgangspunktet er videre at arbeidstakerne er omfattet av lovgivningen i den EØS-stat hvor vedkommende har en lønnet eller selvstendig beskjeftigelse. Hovedregelen utfylles med regler for særlige grupper av arbeidstakere. Det viktigste av disse unntak er den såkalte montørregelen, som sier at en arbeidstaker som er utsendt av en virksomhet for å utføre arbeid i en annen EØS-stat fortsatt er omfattet av lovgivningen i den stat hvor virksomheten har hjemsted. Dette unntak gjelder kun utsendelse som påregnes ikke å overstige ett år, med mulighet for ett års forlengelse hvis det arbeid som skal utføres på grunn av uforutsette omstendigheter varer lenger en opprinnelig forutsatt. [...] Et felles trekk med alle de aktuelle grupper som reguleres i avdeling II i forordningen er at de er medlemmer av trygden i annen stat enn der de arbeider helt eller delvis.»

Kredittilsynet har videre vurdert forholdet til lov om foretakspensjon og innskuddspensjonsloven. Disse lovene er basert på at alle arbeidstakere som er obligatoriske medlemmer av folketrygden skal være medlemmer av pensjonsordningen. Medlemskap for andre arbeidstakere krever hjemmel i forskrift. Personer som er utestasjonert i Norge uten pliktig medlemskap i folketrygden vil således heller ikke være pliktige medlemmer. Nordmenn som er utestasjonert i andre EØS-land og samtidig obligatoriske medlemmer av norsk folketrygd, vil være pliktige medlemmer i ordninger etter lov om foretakspensjon eller innskuddspensjonsloven. Kredittilsynet opplyser for øvrig at Folketrygdkontoret for utenlandssaker utsteder utsendingsattest som dokumenterer medlemskap i norsk folketrygd overfor myndighetene i vertslandet. Etter Kre-

dittilsynets vurdering er det således ikke konflikt mellom direktivets artikkel 6 og pensjonslovene på dette punkt.

5.2 Høringsinstansenes merknader

Sosial- og helsedepartementet bemerker at:

«... forskriften det er vist til av 25. april 1997 nr. 384 er erstattet av en ny forskrift av 1. desember 2000 nr. 1204. Det må av ulike grunner forventes at også denne i nær framtid vil bli byttet ut. Vi vil derfor anbefale at man i stedet viser direkte til EØS-avtalen.»

Justisdepartementet har tilsvarende innvendinger mot henvisninger til forskriftsbestemmelser. Videre påpeker Justisdepartementet at:

«Lovforslaget bygger på en antakelse om at direktivets artikkel 6 krever endringer i norsk rett. Dette samsvarer imidlertid ikke med hva som uttales om dette spørsmålet i kapittel 4 i St.prp. nr. 17 (2000-2001) om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 80/99 av 25. juni 1999 om endring av vedlegg VI om trygd til EØS-avtala. Her fremgår at artikkel 6 *neppenødvendig*gjør lov- eller forskriftsendringer.»

5.3 Departementets vurdering

Departementet legger etter en nærmere vurdering til grunn at direktivets artikkel 6 nødvendiggjør en slik endring i norsk rett som Kredittilsynet har foreslått.

Departementet mener videre at det som påpekt av Sosial- og helsedepartementet og Justisdepartementet ikke vil være hensiktsmessig å vise til spesifikke forskrifter i den aktuelle lovbestemmelse, og at det i stedet bør innarbeides en henvisning til EØS-avtalen. Lovforslaget er justert i tråd med dette, jf. lovforslaget § 4.

6 Likebehandling vedrørende vern av opptjente pensjonsrettigheter

6.1 Kredittilsynets utkast

I Kredittilsynets utkast til lovtekst er det foreslått en bestemmelse i § 4 som skal sikre at personer som fratrer en pensjonsordning skal sikres det samme vern for opptjente pensjonsrettigheter uavhengig av om arbeidstaker forblir i Norge eller flytter til en annen stat innen EØS. Forbudet mot forskjellsbehandling er en oppfølging av EØS-reglene som svarer til artikkel 4 i rådsdirektiv 98/49/EF. Forbudet mot forskjellsbehandling gjelder også for supplerende pensjonsordninger som ikke er regulert i lov eller forskrift.

I Kredittilsynets lovutkast heter det at supplerende pensjonsordninger ikke kan være basert på avtaler som gir ulik behandling av personer som fratrer en pensjonsordning med pensjonsrettigheter avhengig av om vedkommende forblir i Norge eller flytter til en annen EØS-stat, og at tilsvarende gjelder overfor andre personer med rettigheter i ordningene.

I EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 4, og tilsvarende i lovutkastet § 4, stilles ikke krav om at medlemmer av supplerende pensjonsordninger eller andre rettighetshavere skal gis rett til opptjent pensjon dersom vedkommende fratrer uten rett til løpende ytelser. Det stilles heller ikke krav til at midler knyttet til opptjente rettigheter skal kunne flyttes til forsikringselskap, bank eller annen institusjon i det EØS-land vedkommende flytter til.

Kredittilsynet har vist til at medlemmer i pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon eller innskuddspensjonsloven på nærmere fastsatte vilkår gis rett til opptjent pensjon ved fratredelse før pensjonsalder, uten hensyn til om vedkommende går over i ny stilling i Norge eller i en annen EØS-stat, jf. lov om foretakspensjon §§ 4-6 til 4-10 og innskuddspensjonsloven kapittel 6. Kredittilsynet har lagt til grunn at forbudet mot forskjellsbehandling i artikkel 4, jf. lovutkastets § 4, ikke er i strid med regler for skattefaviserte private pensjonsordninger eller forskrift 22. april 1997 nr. 374 om pensjonsordninger for kommunalt eller fylkeskommunalt ansatte og forskrift 22. april 1997 nr. 375 om pensjonsordninger for folkevalgte i kommuner eller fylkeskommune. Kredittilsynet opplyser at forbudet heller ikke vurderes å være i strid med de vedtekter som gjelder for kommunale pensjonsordninger.

6.2 Høringsinstansenes merknader

De selvstendige kommunale pensjonskasser (DSKP) bemerker:

«DSKP legger til grunn Kredittilsynets vurdering av at forbudet mot forskjellsbehandling i artikkel 4 ikke anses å være i strid med gjeldende vedtekter for kommunale pensjonsordninger. Det forutsettes at så vil være tilfelle også for de nye standardvedtektene som er under behandling i Kredittilsynet.»

Øvrige høringsinstanser har ikke hatt merknader til utkast til § 4.

6.3 Departementets vurdering

Departementet slutter seg i hovedsak til Kredittilsynets vurderinger. EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 4 omhandler likebehandling vedrørende vern av opptjente pensjonsrettigheter, og stiller ikke krav om at medlemmer av supplerende pensjonsordninger eller andre rettighetshavere skal gis rett til opptjent pensjon dersom vedkommende fratrer uten rett til løpende ytelser. Det stilles heller ikke krav til at midler knyttet til opptjente rettigheter skal kunne flyttes til forsikringsselskap, bank eller annen institusjon i det EØS-land vedkommende flytter til. Departementet foreslår på denne bakgrunn en bestemmelse med noe justert ordlyd i forhold til utkastet, jf. lovforslaget § 5.

7 Informasjon til medlemmer av supplerende pensjonsordninger

7.1 Kredittilsynets utkast

Kredittilsynet har foreslått bestemmelser i utkastet § 7 som skal ivareta de krav til informasjon som er gitt i EØS-reglene som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF artikkel 7. I lovutkastet heter det at en person som omfattes av supplerende pensjonsordning skal motta informasjon fra arbeidsgiver eller den som administrerer pensjonsordningen om:

1. eventuelle rettigheter når vedkommende går ut av ordningen,
2. retten til etter behov å få utbetalt pensjon i en annen EØS-stat,
3. en eventuell rett til å fortsette pensjonsopptjening ved utestasjonering i en annen EØS-stat,
4. en eventuell rett til å fortsette egen premieinnbetaling i pensjonsordningen, og
5. fritak for rett til å betale premie til supplerende pensjonsordning i vertslandet.

Det bemerkes av Kredittilsynet at reglene om kontoutskrift i forsikringsvirksomhetsloven § 7-10 med tilhørende forskrift, jf. også lov om foretakspensjon § 2-8 og innskuddspensjonsloven § 2-7, gir tilfredsstillende informasjon til medlemmer som fratrer en supplerende pensjonsordning med rett til fripolise i private pensjonsordninger i livsforsikringsselskaper.

7.2 Høringsinstansenes merknader

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) uttrykker i brev av 19. april 2001 at de oppfatter bestemmelsene i utkast til § 7 å gå ut over direktivets informasjonskrav. Organisasjonen peker særlig på punktene 3, 4 og 5 i Kredittilsynets paragrafutkast og viser til at disse synes å kreve at det skal:

«... gis forhåndsopplysninger til alle som omfattes av slike ordninger som loven får anvendelse på, om hva som skjer i en hypotetisk flyttesituasjon, noe som det kan være vanskelig å etterkomme dersom informasjonen skal være noenlunde kortfattet og samtidig være til nytte for enhver tenkelig flyttesituasjon.»

Videre heter det:

«FNH legger til grunn at det må være tilstrekkelig med et krav om at det sammen med den alminnelige informasjon som gis til arbeidstakere og medlemmer om pensjonsordninger, skal fremgå at retten til å få utbetalt pensjon beholdes selv om man flytter ut av landet.»

FNH skriver også:

«I denne sammenheng, finner vi det riktig å peke på at det bør fremgå om dette bare gjelder ved flytting til en annen EØS-stat, eller om det gjelder generelt.»

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

FNH mener det normale er at retten til å beholde opptjente rettigheter ikke avhenger av om man flytter til en annen EØS-stat eller om man flytter ut av EØS-området. FNH uttaler videre:

«Forøvrig bør det bare fremgå av bestemmelsen at man på forespørsel kan få ytterligere opplysninger om mulighetene for fortsatt pensjonsopptjening mv ved flytting innen EØS-området»

FNH peker avslutningsvis på at formuleringen i utkastet § 7 punkt 5 «fritak for rett» er uheldig.

7.3 Departementets vurdering

I EØS-reglene som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF artikkel 7 heter det at medlemsstatene skal gjøre tiltak for at arbeidsgiver, forvaltere eller andre som er ansvarlige for forvaltningen av supplerende pensjonsordninger gir medlemmene sine

«... tilstrekkelege opplysningar om kva pensjonsrettar dei har og kva val som er tilgjengelege for dei under ordninga når dei flyttar til ein annan medlemsstat. Desse opplysningane skal minst svare til dei opplysningane som vert gjevne til medlemmer i ordninga som det ikkje lenger vert betalt tilskot for, men som vert verande i den same medlemsstaten».

Departementet er enig med FNH i at det kan være uhensiktsmessig med bestemmelser om at det skal gis detaljert informasjon om hypotetiske flyttesituasjoner.

I den engelske versjonen lyder artikkel 7 første punktum:

«Member States shall take measures to ensure that employers, trustees or others responsible for the management of supplementary pension schemes provide adequate information to scheme members, *when they move to another Member State*, as to their pension rights and the choices which are available to them under the scheme.» (Finansdepartementets kursivering)

Departementet legger til grunn at dette innebærer krav om nasjonal lovgivning som uttrykker at når medlemmer i supplerende pensjonsordning flytter til annen EØS-stat, skal det gis tilstrekkelige opplysninger om pensjonsrettigheter og valgmuligheter. Dette innebærer at det ikke vil være nødvendig å gi detaljert forhåndsinformasjon til alle medlemmer i en pensjonsordning basert på hypotetiske flyttesituasjoner. Departementet foreslår at dette presiseres i lovteksten, jf. lovforslaget § 6.

Departementet viser til at den foreslåtte lovbestemmelsen gjelder tilfellet der medlemmer flytter til en annen EØS-stat. Bestemmelser vedrørende generell informasjon om pensjonsrettigheter er gitt i annen lovgivning og vil ikke bli behandlet her.

8 Pålegg fra Kredittilsynet

8.1 Kredittilsynets utkast

Kredittilsynet har i lovutkastet § 9 foreslått bestemmelser om at klage på at pensjonsinnretning eller arbeidsgiver ikke har fulgt bestemmelsene i denne lov kan bringes inn for Kredittilsynet. Videre er det foreslått at Kredittilsynet kan kreve at pensjonsinnretningen bringes i samsvar med reglene i loven eller at det skal etableres rutiner slik at informasjonsplikten etterleves innen en nærmere fastsatt frist. Det er foreslått at kredittilsynsloven av 7. desember 1956 nr. 1 § 4 nr. 7 og 10 skal gjelde tilsvarende. Bestemmelsene er ment å ivareta EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 9 der det framgår at medlemstatene skal gjennomføre de tiltak som er nødvendige for at enhver som anser at vedkommendes rettigheter etter direktivet ikke er oppfylt, skal kunne gjøre rettighetene gjeldende for en rettslig instans etter eventuelt å ha innbrakt saken for andre kompetente institusjoner.

8.2 Høringsinstansenes merknader

Justisdepartementet har enkelte tekniske merknader til bestemmelsen. Høringsinstansene har for øvrig ikke hatt merknader til forslaget.

8.3 Departementets vurdering

Departementet viser til at det i EØS-reglene som svarer til direktivets artikkel 9 ikke stilles krav om at det skal etableres en administrativ klageordning for saker om oppfyllelse av direktivets forpliktelser. Departementet finner det på denne bakgrunn ikke hensiktsmessig å etablere slik klageordning. I forhold til direktivets artikkel 9 anses det tilstrekkelig at de materielle bestemmelser i lovforslaget er såvidt klart utformet at eventuelle tvister om de rettigheter loven gir vil kunne løses av domstolene.

Departementet slutter seg til Kredittilsynets forslag om at tilsynet kan gi pålegg om retting eller kreve at pensjonsordningen innen en fastsatt frist etablerer rutiner slik at informasjonsplikten etter § 6 oppfylles. Kredittilsynets alminnelige påleggskompetanse er hjemlet i lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. (kredittilsynsloven) § 4 nr. 7. Denne kompetansen gjelder bare overfor de institusjoner Kredittilsynet har tilsyn med etter kredittilsynsloven § 1. Ettersom pensjonsordninger ikke er underlagt tilsyn etter kredittilsynsloven, er det nødvendig å ha en egen bestemmelse om Kredittilsynets påleggskompetanse overfor pensjonsordningene i lovforslaget her. Det vises til lovforslaget § 7 første ledd.

Det følger av kredittilsynsloven § 10 annet ledd at dersom pålegg om retting ikke blir etterkommet, vil Kredittilsynet kunne ilegge en daglig løpende mulkt inntil forholdet er rettet. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet slutter seg til Kredittilsynets vurdering av at en slik sanksjons-

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

mulighet også bør gjøres gjeldende overfor pensjonsordninger etter lovforslaget her. Det vises til lovforslaget § 7 annet ledd.

9 Administrative og økonomiske konsekvenser

Gjennomføringen av lovforslaget antas ikke å ha administrative og økonomiske konsekvenser av særlig betydning. Direktivets regler bl.a. om krav til informasjon vil kunne ha visse kostnader for arbeidsgivere og ansvarlige forvaltere av supplerende pensjonsordninger. Ettersom direktivbestemmelsene er antatt bare å omfatte krav til informasjon ved flytting til annen EØS-stat, samt at det allerede er flere informasjonskrav i norsk rett, antas imidlertid direktivbestemmelsene på dette området å ha liten økonomisk effekt. Det er lagt til grunn at direktivet ikke vil innebære merarbeid for departementet eller Kredittilsynet av særlig omfang.

10 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelsen angir at lovens formål er å ivareta arbeidstakeres og selvstendig næringsdrivendes rettigheter i supplerende pensjonsordning som definert i § 2, når disse personene flytter innenfor EØS-området. Loven skal også ivareta rettigheter som andre personer har i ordningen. Det vises til omtale i kapittel 3.

Til § 2

Bestemmelsen angir lovens virkeområde og definerer samtidig begrepet supplerende pensjonsordning. Oppregningen av de ulike typer ordninger er basert på hvilke ordninger som er kjent under norsk lovgivning og praksis, og er ment å være uttømmende. Det vises til omtale i kapittel 3.

Til § 3

Ifølge lovforslaget § 3 skal medlemmer av en supplerende pensjonsordning som flytter til en annen EØS-stat ha rett til å få utbetalt pensjon med fradrag for eventuelle transaksjonskostnader i den staten vedkommende bor. Tilsvarende gjelder for andre som har pensjonsrettigheter etter slik supplerende pensjonsordning. Det vises for øvrig til omtale i kapittel 4.

Til § 4

Bestemmelsen i *første ledd* regulerer personer som arbeider i en annen EØS-stat, men som omfattes av en supplerende pensjonsordning i Norge og av norsk trygdellovgivning etter EØS-avtalens vedlegg VI nr.1, jf. avdeling II i forordning (EØF) nr. 1408/71 og forskrift av 1. desember 2000 nr. 1204 om inkorporasjon av trygdeforordningene i EØS-avtalen. Slike personer skal fortsatt ha rett til å være medlemmer av den supplerende pensjonsordningen med fulle rettigheter, herunder rett til videre pensjonsopptjening, eventuelt rett til å kunne betale bidrag til supplerende pensjonsordning. Bestemmelsen gjelder kun i tilfelle med utestasjonering som ikke innebærer skifte av arbeidsgiver.

En person som arbeider i Norge og som er omfattet av en supplerende pensjonsordning i sitt hjemland, skal etter *annet ledd* ikke ha plikt til å betale bidrag til supplerende pensjonsordning her i landet, dersom vedkommende ikke er omfattet av norsk trygdellovgivning etter EØS-avtalens vedlegg VI nr.1 (Forordning (EØF) nr. 1408/71 avdeling II). Arbeidsgiver skal heller ikke ha plikt til å betale bidrag til ordningen for arbeidstaker. Bestemmelsen gjelder kun i tilfelle med utestasjonering som ikke innebærer skifte av arbeidsgiver. Det vises til omtale i kapittel 5.

Til § 5

Bestemmelsen skal sikre likebehandling vedrørende vern av opptjente pensjonsrettigheter for personer som fratrer en pensjonsordning, uavhengig av

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

om personen flytter til en annen stat innen EØS eller forblir i Norge. Bestemmelsen er også gjort gjeldende for andre med rettigheter etter den supplerende pensjonsordningen. Bestemmelsen gir ingen innskrenkninger i forhold til lov om foretakspensjon § 4-10 og innskuddspensjonsloven § 6-2 tredje ledd. Det vises for øvrig til omtale i kapittel 6.

Til § 6

I forslag til § 6 angis krav til informasjon som arbeidsgiver eller den som administrerer supplerende pensjonsordning skal gi når en person som omfattes av pensjonsordningen flytter til en annen EØS-stat enn Norge. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for andre personer med rettigheter i pensjonsordningen, dvs. ektefelle, registrert partner, samboer eller barn. Det vises til omtale i kapittel 7.

Til § 7

Kredittilsynet kan ifølge bestemmelsen gi en supplerende pensjonsordning pålegg om retting, og kan kreve at ordningen etablerer rutiner slik at informasjonsplikten etter § 6 oppfylles innen en fastsatt frist. Kredittilsynet kan ilegge dagsmulkt dersom pålegget ikke blir etterkommet. Det vises til omtale i kapittel 8.

Til § 8

Bestemmelsen gir Kongen hjemmel til å gi forskrifter som utfyller og gjennomfører bestemmelsene i loven.

Til § 9

Bestemmelsen angir at loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen fastsetter. Det kan eventuelt gis overgangsbestemmelser av Kongen.

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

st ad f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

§ 1. Lovens formål

Denne loven har som formål å ivareta rettighetene i supplerende pensjonsordninger for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området. Tilsvarende gjelder for rettigheter som ektefelle, registrert partner, samboer og barn har i en supplerende pensjonsordning.

§ 2. Lovens virkeområde

Loven gjelder pensjonsordninger som nevnt i punkt 1 til 6 når de skal gi arbeidstakere eller selvstendig næringsdrivende rett til alderspensjon og eventuelt uførepensjon og etterlattepensjon i tillegg til eller i stedet for tilsvarende lovbaserte trygdeytelser (supplerende pensjonsordninger):

- 1. pensjonsordninger opprettet i livsforsikringsselskap, pensjonskasse, bank eller forvaltningsselskap for verdipapirfond og som omfattes av lov av 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon eller lov av 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold,
- 2. kommunale pensjonsordninger som omfattes av lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner §§ 24 nr. 4 og 43 annet ledd med tilhørende forskrifter,
- 3. andre kollektive pensjonsordninger i pensjonskasse eller livsforsikringsselskap enn de som er nevnt under 1 og 2,
- 4. avtalebaserte kollektive pensjonsordninger hvor ytelsene utbetales over foretakets drift,
- 5. pensjonsfond som omfattes av lov av 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 16-2 23. ledd, eller
- 6. kollektive avtaler om pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende.

§ 3. Rett til grenseoverskridende utbetalinger

En person med rett til opptjent pensjon fra en supplerende pensjonsordning som flytter til en annen stat innen EØS, skal ha rett til å få sin pensjon med fradrag av eventuelle transaksjonskostnader utbetalt i den stat vedkommende bor. Det samme gjelder overfor ektefelle, registrert partner, samboer eller barn med rettigheter i pensjonsordningene.

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

§ 4. Rett til medlemskap i pensjonsordning ved midlertidig utestasjonering i annen EØS-stat

En person som arbeider i en annen EØS-stat og som omfattes av en supplerende pensjonsordning i Norge, skal fortsatt ha rett til å være medlem med fulle rettigheter i pensjonsordningen dersom vedkommende er omfattet av norsk trygdelovgivning etter EØS-avtalens vedlegg VI nr. 1 (forordning (EØF) nr. 1408/71 avdeling II).

En person hjemmehørende i annen EØS-stat som arbeider i Norge og som er omfattet av en supplerende pensjonsordning i sitt hjemland, skal ikke ha plikt til å betale bidrag til pensjonsordning som nevnt i § 2 her i riket dersom vedkommende ikke er omfattet av norsk trygdelovgivning etter EØS-avtalens vedlegg VI nr. 1 (forordning (EØF) nr. 1408/71 avdeling II). Arbeidsgiver skal heller ikke ha plikt til å betale bidrag til pensjonsordning i Norge for arbeidstaker i tilfeller som nevnt.

§ 5. Likebehandling vedrørende vern av opptjente pensjonsrettigheter

Supplerende pensjonsordninger skal være basert på avtaler som sikrer opptjente pensjonsrettigheter for personer som fratrer pensjonsordningen, uavhengig av om arbeidstaker som fratrer forblir i Norge eller flytter til en annen stat innen EØS. Det samme gjelder overfor ektefelle, registrert partner, samboer eller barn med rettigheter i pensjonsordningene.

§ 6. Informasjon til medlemmer av supplerende pensjonsordninger

Når en person som omfattes av en supplerende pensjonsordning flytter til en annen EØS-stat, skal vedkommende gis informasjon av arbeidsgiver eller den som administrerer pensjonsordningen om:

- 1. pensjonsrettigheter når vedkommende går ut av ordningen,
- 2. retten til etter behov å få utbetalt pensjon i en annen EØS-stat,
- 3. en eventuell rett til å fortsette pensjonsopptjening ved utestasjonering i en annen EØS-stat,
- 4. en eventuell rett til å fortsette egen premiebetaling i pensjonsordningen, og
- 5. fritak fra å betale premie til supplerende pensjonsordning i vertslandet.

§ 7. Pålegg fra Kredittilsynet

Kredittilsynet kan gi en supplerende pensjonsordning pålegg om retting dersom pensjonsordningen ikke har overholdt sine plikter gitt i eller i medhold av denne loven. Kredittilsynet kan også kreve at ordningen etablerer rutiner slik at informasjonsplikten etter § 6 oppfylles innen en nærmere fastsatt frist.

Lov av 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. (kredittilsynsloven) § 10 annet ledd om illeggelse av dagmulkt dersom Kredittilsynets pålegg ikke blir etterkommet, gjelder tilsvarende.

Om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

§ 8. Forskrifter

Kongen kan fastsette nærmere regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i loven her.

§ 9. Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft fra den tid Kongen fastsetter. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

